

REVISTA LITERARA

APARE O DATA PE SEPTEMANA

Abonamentul: Pe un an, 20 lei; pe 6 luni, 10 lei; pe 3 luni, 5 lei.

DIRECTOR:
ST. VELLESCU

Redactor-Administrator:
Th. M. STOENESCU

SCRISORILE
nefrancate se refuza

REDACTIA SI ADMINISTRATIA
PASAGIUL ROMÂN No. 3 BIS.

ABONAMENTELE
se platesc înainte

DIMITRIE BOLINTINEANU.

(Urmare)

Se știe sfârșitul nenorocit al acestei revoluții, care pentru mulți din părtașii ei a devenit un titlu imprescriptibil la ocuparea funcțiilor de tot felul.

În luna lui Septembrie, turcii trecură Dunărea, ca să pună capăt agitației. Locotenența domnească, convinsă că rezistența cu armele ar aduce nouă greutăți asupra țerei, trimise pe ministrul secretar de Stat, I. Voinescu al II, ca să salute pe Fuad Effendi din partea guvernului¹⁾; dar solul se întoarse fără nici un rezultat, căci Fuad-Effendi nu 'l primi. În cele din urmă, avant-garda armatei turcești de ocupațiune se așeză pe dealul Cotrocenilor. La 13/25 Septembrie se trimise o nouă deputație în lagărul turcesc, spre a saluta pe comisarul Porții din partea locotenenței Domnești. Între deputații se afla și Bolinti-

neanu. Aci vom lăsa pe poet să nareze însuși evenimentele ce urmară *et quorum pars magna fuit*.

«Cu deputații guvernului de atunci se untră câte-va sute de oameni de toate clasele, credințele și colonile. Unii în trăsură, alții pe jos, smănam cu o procesie. Trecurăm printr'o mare de popor ce se adunase aproape de tabără, și ne duserăm drept sub un cort. Îndată ce ajunserăm aici, un regiment de soldați turci, ce făceau două ziduri în cele două ale locului unde se afla tabăra, ne presintă armele.

«Faud Efendi, trimisul Porții, citi un ferman, conform cu răspunsul ce dase mai înainte deputaților Români la Constantinopol, adică, să restabilească ordinea legală, sub cămăkănia unui boer român, din partida anti-națională, doi deputați români N. Bălcescu și Ion Ionescu, crezură să se apere de acușările ce se făcea prin ferman, că mișcarea era într'un spirit socialist. Dar nu fură ascultați. Într'un minut atât

1) I. Héliade Rădulescu, *Mémoire sur l'histoire de la régénération roumaine*, pp. 311 și 339.

deputații poporului, cât și toți acei români ce îi urmaseră, se văzură înconjuțați de două ziduri de baionete. Afară din acest ocol, sub alt cort, se aflau toți boerii din partida contrarie.

«Cei arestați trecură câte-va ore în această poziție până seara.

«Intr'acest timp auzirăm sunetul tunurilor în marginea orașului. O luptă inegală, născută dintr'o neînțelegere a unor șefi, începu între avant-garda otomană și între 150 soldați pompieri. Acția ținu mult și măcelul fu mare, cu pierdere mai multă din partea turcilor. Noi nu știam nimic despre aceasta în tabără. Despre seară, veni un secretar d'ăi lui Fuad Effendi, și dete ordin să ne conducă, sub gardă, în mănăstirea Cotroceni. Aceasta se făcu în câte-va minute. În curtea mănăstirii erau așezate mulțime de corturi soldățești. Ne spusură că trebuia să trecem noaptea sub acele corturi și că să ne luăm locurile. Aceasta se făcu. Eram peste trei sute de persoane, o repet, din toate clasele și de toate colorile, văzuți printre noi mulți care nu se aflau la locul lor. Sângele vărsat la cazarma Spirei, întăritase pe soldații turci împotriva noastră, ce ne credeau autori ai acelei lovirii; ast-fel ei ne tratau cu destulă asprime. Ne aruncară câte o bucată de pâine neagră la toți. Trecurăm o noapte rea din cauza răcorei și a turburării morale în care ne aflam. Cu toate acestea, societatea noastră era formată ast-fel, în cât nu puteam a ne opri de a nu rîde: fel de fel de fisionomii, de idei, de plăceri și de curagiuri!

«A doua zi, veni un ordin să se libereze cea mai mare parte din

prinși. Aceasta se făcu, dupe o listă unde se afla câte-va nume. Toți ce purtau acele nume rămaseră încă în mănăstire; cei alți plecară toți pe la casele lor. Cei rămași erau în număr de trei-zeci și mai bine. Atunci ne mutară în casele de sus, dându-ne spre locuire o sală mare; în cursul de trei zile, se mai împuținară prinși prin liberarea a unora dintre dênșii favorizați sau crezuți mai puțin demni de soarta noastră.

«După câte-va zile de ședere în Cotroceni, unde venea tot orașul să ne vază și să ne aducă hrană, într'o noapte, veni un aghiotant al lui Omer Pașa cu șapte trăsuri brașovene, și se anunță că este ordin să plecăm îndată. Ne daseră pasporuri pentru Semlin, prin Brașov, și se hotărâră cu învoiala consulului Englez să ne ducă cu o escortă până la hotar și acolo să ne libereze. Ordinul purta ca patru din prinși și anume Arhimandritul Snagoveanu, C. Aristia, A. Zane și eu, să rămânem încă în Cotroceni și cei alți să plece. După un ospăț împreună, ne îmbrățișurăm cu acei ce erau hotărâți să plece. Intr'acest timp, veni alt ordin; să pornească toți, fără excepție.

«Indată ne puseră în trăsuri cu lucrurile noastre. Un regiment de cavalerie otomană, ne însoți pe cale mergând în rînduri la dreapta și la stînga noastră; patru călări, deosebit, se rînduiră la dreapta și la stînga fie-cărei trăsuri. Eram pe la miezul nopței. Luarăm o cale ce nu era a Brașovului, vizitiul nostru ne spuse cu mirare, că l'a tocmit pentru hotarul Austriei și că am luat drumul Giurgiului. De aici feluri de bănueli. Magherul nu lăsase ar-

mele din mână: ne va duce acolo să ne puie înainte? Ast-fel fuse întrebarea unuia din soții mei.

„Dupe ce rătăcirăm de mai multe ori pe cale, ajunserăm, în sfârșit la Giurgiu, a doua zi pe la amiaz. Intrând în oraș, citirăm pe fața locuitorilor spaîma și compătimirea ce le însufla poziția noastră. Ceî mai mulți se ascundeau cu lacrimile în ochi.

„Ne duseră drept la cazarma otomană, atunci de Turci. Acolo, soldații ne făceau tot felul de gesturi amenințătoare. Ei credeau că noi ne bătuserăm la București și ucisese-răm mulți d'ăi lor. N. Golescu, Ion Ionescu și artistul Rozental, ¹⁾ ce muri mai târziu în închisoare pentru patria sa, ceruseră voie să plece la Constantinopol, și voia li se dase cu condiția să 'i ducă o escortă până la hotar. Noi îi credeam la Constantinopol. Care fu mirarea noastră, când văzurăm pe acești trei frați, eșind din cazarmă și venind să a-daoge numărul nostru! Pașa militar din Giurgiu veni la noi să ne înștiințeze că vom merge în Turcia.

1) „Ungur de națiune, dar român de inimă, artist distins, el improviza la București *Libertatea* pe care o adoră poporul întreg. Nenorocitul a scăpat pe amicii săi, dar pentru ca să cază mai târziu în să-și în mâinile Austriei. S'a omorât singur sau a fost omorât. . . . Un tablou escelent a rămas de la el, de o tinerețe, de un farmec nespus; acest tablou reprezintă România în Câmpul Libertății, unde o sută de miî de oameni înconjură tribuna.“ I. Michelet, *Légendes démocratiques du Nord*. Paris 1854, p. 307.

C. A. Rosetti a avut două tablouri de la Daniel Rosenthal. „La 1848 el făcu o schiță în care, în câte-va trăsuri de penel, fotografia România în 1884, oferind tutulor ramura de măsline.

„In exil a făcut un tablou prin care reprezenta România în ziua de ^{18/25} Septembrie 1884 (bătăia pompierilor cu Turcii) printr'o femeie țerancă care scapă din luptă drapelul naționalității al libertății și al dreptății.“

Rosetti murind a dat aceste două tablouri muse-ului nostru național, după dorința exprimată de Daniel Rosenthal.

Românul, 1885, Aprilie 8 și 9.

El alese trăsura noastră unde se afla Arhimandritul. „Nu aveți nici o grijă, ne zise el, veți fi mosafirii iar nu prinșiți Sultanului.

„De aici ne duseră la malul Dunărei, ne puseră într'o barcă mare și pornirăm spre cel alt mal. Acolo, în dreptul Rușciucului, traserăm către un vapor otoman de răsboi, ne imbarcară asupra'î și ne dete în a noastră dispoziție vasul, iar pe noi în garda oamenilor de echipagiū. Pașa de la Rușciuc trimise să ne cerceteze despre sănătate, pe doctorul său; ne mai trimise un prânz strălucit ce prețuia mai mult de cât complimentele lui. Șezurăm pe acest vas trei zile, fiind că unii din noi nu aveau pasporturi și se așteptau să le vie de la București. In sfârșit dupe trei zile, veni administratorul de la Giurgiu cu pasporturile. Era un bătrân cu un ișlic mare în cap, ceia ce făcu pe cei mai tineri din noi să strige: tompatera! bietului administrator ce se întoarse încredințat că suntem niște copii. Intr'a-ceastă zi, veniră niște rude ale mele și 'mî aduseră o sumă de bani și merinde de drum. Bucuria lor, văzându-mă, era cu atât mai mare că, nu știa nimeni ce mă făcusem. Spre seară ne veni un colonel turc; ne căută prin sîn să ne vază dacă avem arme. Apoi, încredințându-se că nu avem, ne imbarcă în două vase plutitoare, două gimii de transport, câte șapte în fie-care vas. Fie-care vas avea doi-spre-zece oameni armați cu puscă și cu lopeți. Eū mă aflaî în vasul cu N. Golescu, St. Golescu, A. Golescu (albul) Aristia, C. Boliac, Gr. Grădișteanu, Arhimandritul Snagoveanu. In cel alt vas erau A. Zane, C. A. Rosetti, Ion Brătianu, N. Bălcescu, I. Ionescu,

I. Voinescu, Gr. Ipatescu. Aceste două vase, după ordinul colonelului, întinseră pânzele în vânt ca niște lebede aripele, și plecară cu repejune în susul Dunărei. Vântul era foarte favorabil; timpul frumos. Era pentru noi mare plăcere să zburăm pe fața Dunărei, într'un chip ce ne fusese strein până atunci. Totul ni se părea un vis misterios, căci nouă nu ne spunea nimeni unde ne ducem, ci ne ducea și toate lucrurile erau așa de ne-combinate între ele în cât cădeam din mister în mister. Seara însă vântul începu să sufle cu furie și să ridice chiar valuri pe Dunăre. Gimia noastră, aruncă ancora în portul Șiștovului. Este timp să fac descriția acestei gimii. Lungă de 20 de pași, lată de trei pași. În mijlocul ei era un fel de groapă, formată într'o cameră lungă și îngustă, și de un metru de adâncime. D'asupra acestei gropi stau așezate lopeții, peste lopeții rogojinii. Acestea era singurul coperământ.

«Vântul și ploaia ne siliră să intrăm într'această groapă. Acolo ne culcarăm unul lângă altul, în lat; sgârșiți ca niște oameni legați, cum zice Românul, fedeleș, cu capul pe o ghiulea de fer, cu corpul pe alte două. Intre aceste bulete sau ghiulele, era loc umed și temerea de umezeală, ne silea să stăm pe acele bulete. Ploaia din ce în ce creștea, După câte-va minute, eram toți muiați de apă, căci coperământul

nu servea în nimic. Ast-fel trecurăm noaptea.

«A doua zi, timpul se făcu frumos; dar vântul încă încetă cu totul și, prin urmare, ne vëzurăm nevoiți ori a sta în loc sau a ne lăsa să ne remorche soldații. Remorcația este cea ce Turcii numesc edec, adică să ne tragă barca în susul apei dupe mal prin mijlocirea oamenilor. Ast-fel nu puteam face pe zi mai mult de două sau trei leghe franceze. În tot cursul călătoriei noastre de trei-zeci de zile aproape, ne tărîră prin acest mijloc.

«La Șiștov, cel puțin, puturăm să cumpărăm cele necesarii pentru mâncare, adică pâine, brânză și struguri. Mâncarea noastră, cum vedeți era destul de simplă; câte odată să sfârșea înainte de a putea ajunge la un sat unde am fi putut găsi alte merinde.

«Cu toate acestea, zilele treceau, răcoarea toamnei se făcea mai simțitoare; noi ne dedam cu relele noastre crescende.

«După câte-va zile, eram atât de dedați cu viața aceasta, în cât, o-rele de mâncare, de somn, de preumblare pe podul gimiei le salutăm cu aceeași plăcere cu care le așteptam în libertate și în prosperitate. Buletele de fer ni se părură mai târziu tot atât de moi ca niște perine de puf. Această ne esplică pentru ce omul în cea mai desăvârșită mizerie, ține la viața sa tot atât precum omul cel mai bogat ține la traiul său în fericire.

(Va urma)

Ang. Demetrescu.

NU-'I DE-AJUNS...

Negreșit ești prea frumoasă.
Ce ochi mari!... Ce gură mică!..
Cine n'ar putea să 'ți zică:
Venere din valuri scoasă!...

Dar eșind,— sub val, viața
Ți-ai lăsat'o să se 'nnece;
Căci ca marmura de rece
Și de albă 'ți este fața.—

Și de-aceia nu te mire,
Că 'n serate și petreceri,
Nici o inimă nu seceri
Și nu clatină nici o fire...

Cine firea să 'și aprindă,
Ș'a lui inimă să 'și plece
La o frumuseță rece,
Ca răsfrintă din oglindă?

Cine dorul să 'și închine
Unei statui ambulante!..
Sigur, s'o găsi vr'un fante,
Să te-admire, să 'ți suspine,

Și să 'și mintă lui și ție ;—
Însă n'ești nici odată
Dragostea adevărată
Ș'a ei dulce nebulie !—

Căci n'ai zîmbet, nici privire
Dulce, galeșă, ferbinte,
Ca să scoți pe om din minte
Și să turburi vr'o simțire.

Căci atât de nemișcatu'î
Chipul t'eu,—și 'n ochiu'ți mare
Zace-atâta nepăsare,—
Par' că 'i ochiul unei statui !—

Orî-ce dor trebui să moară,
Inima când ți-o cunoaște:
Frumusețea ta de 'l naște,—
Nepăsarea ta 'l omoară.—

S'orî ce suflet, când te știe,
Zice, trist, de-a ta ființă:
»E-o frumoasă locuință,
Ce păcat că e pustie!».

De aceea nu te mire,
Că prin baluri și petreceri,
Nici o inimă nu seceri
Și nu clatină nici o fire!....

Inimele vor viețuie,—
Nu se frâng așa-n neștire.
Cerșind pietrelor iubire,
Și foc sloiului de ghiață.—

Venere din valuri scoasă,
Cu ochiu mort—făr'o scîntee,—
E păcat că ești femeie,
Și păcat că ești frumoasă !...

A. Vlăduță.

SANDA

III

(Urmare)

Da, era glasul lui Mărgărit. Par'că ar fi eșit din pământ, așa stete deodată înaintea lui moș Ilie, care sări în picioare înspăimântat. Mărgărit aruncă bunda din spinare într'un colț al cărciumei și rîse. — Tă, Mărgărite.... bolborosi moș Ilie.
— Nu te-ai așteptat să mă vezi aci, așa-î,

zise Mărgărit vesel, dar nici eă nu viă aci ca tot-dauna cu alaiū, călare. Am pățit-o și eă, leafa mea 'i risipită și dacă am scăpat, este negreșit fiind că m'a ajutat sfîntul Ion. Dar acuma dă'mi să beaū. Dar ce te uiți tu la mine cu ochii sguțiți?
— E adevărat? întrebă moș Ilie încet

uitându-se fricos în ochii lui Mărgărit, că ai omorât un jeandarm?

— Da, păcatele mele, zise Mărgărit, care s'așeză pe laviță, lângă teșghea, rezemă coatele de masă și ținându-și capul între mâini se uita posomorât în jos.

— Dar unde-î vinul, ce tot stai și cașci gura? strigă el. Idată i se puse un clonDIR și două pahare înainte-î pe masă. Mărgărit le umplu cu vin.

— În sănătatea ta, moș Ilie, zise el înclinând și ciocnind paharul cu cel al cârciumarului.

El goli paharul pe ne-resufflate.

— Ce mai voiam să-ți spuî moș Ilie,— începu el, m'am apărât, im pare rău și mie din suflet, dar ce eram să fac. Apoi tot am mai îndreptat cât am putut. Am dat 50 de galbeni vĕduvei și popei Năstase i-am dat doi poli pentru parastas. Și acum am venit să stai aci câte-va săptămâni pĕnĕ când s'o uita și asta. Ce e drept, și aci mă cunoaște lumea, dar știu că nu mă va trăda nimeni. Bani am destui, fete se vor găsi și aci și așa crez că o să petrecem bine câte-va săptămĕni împreună. Dar ce stai mut, ca un pește?

— Dacă e să-ți rĕspund, zise moș Ilie, apoi ascultă: Când am început noi să lucrăm împreună, tu nu erai de cât un contrabandist, cea ce pentru mine nu e mare păcat. Dar acumă ești un ucigași și se schimbă treaba. Eă nu voiă să am cu tine nici în clin nici în mĕnecă. Eă plec d'aci împreună cu copila mea. Eă nu voiă să intru în pușcărie, nu voiă, auzi tu nu voiă...

Moș Ilie vorbea cu o grabă nervoasă și își insoțise cuvintele cu tot felul de mișcări. Mărgărit se uită lung la el, ochii sĕi albaștri începură a schinteia și apoi grăi rar și apăsât:

— Noi ne cunoaștem de doi ani și mai bine. Eă am dus toată grija trebilor, eă săream în foc. Dar câștigul intră în buzunarul tĕu. Tu trebuie să aibi acum cel puțin câte-va miî de galbeni, pe când eă n'am mai mult de cât am aci în chimir. Nu te-am înșelat nici odată, nici cu o para, căci așa mĕ-e firea. Și dacă este cineva, care poate să mă învinovătească de omor, tu nu ești acela. Ear dacă vei îndrăzni să m'atingi încă odată, adaogă el cu glas resonător și vinele de pe frunte-î se umflară — atunci să știî că în curând are

să fie un ticălos măi puțin pe lume. — Iș turnă paharul plin; il goli și il puse cu ațata putere pe masă că se sfărâmă în miî de bucățele. „Pentru D-zeu! zise moș Ilie mĕngâindu-l, pe când aduna bucățelele de sticlă, de ce te-ai înfuriat așa.“ Mărgărit nici nu auzia ce spunea cârciumarul, el sta cufundat în gânduri. De odată tresări.

— Iată și Grigorie, zise el, chemând țiganul, âsta are nas de copoiu, se vede ca m'a adulmecat, că sunt aici. Adu vin moș Ilie. Eă plătesc, aide să tragem cu toți un chef.

— Aideți, zise moș Ilie, cu o veselie prefăcută. Puse două sfeșnice cu luminări de seă pe masă și le aprinse, căci înserase. Iată că intră și lăutarul Gligore.

Era lung, slab și supt la față și purta o giubea terfelită, neagră și lustruită de vechime. Pletele negre îi ajungeau până la umeri. Avea doi ochi negri mititei, care ardeau ca niște cărbuni aprinși, era spân. Pe cap purta o pălărie ciuruită de găuri și vioara la subțioară.

Dupĕ dĕnsul veneau toyarășii lui, trei țigani murdari, din care unul purta un țimbal, cel'alt naiul și al treilea cobza. Cu dĕnsii împreună intră în cârciumă o țigancă bătrână cu fața sbărcită, baba Cloanța, cunoscută de toată lumea ca vrăjitoare.

— Să trăiți, cucoane, zise țiganul Gligore, rînjind, și se înclină până la pĕmânt înaintea lui Mărgărit.

— Ei! cioară bătrână, de unde ai știut tu că sunt aici și că am bani în buzunar? zise Mărgărit serios.

— Baba Cloanța mĕ a spus'o. Cum vezi, cocoane, ea toate le știe, adăugă țiganul apăsând cuvintele.

Mărgărit se uită cu coada ochiului la țigancă bătrână, care se târăse până la dĕnsul.

Ea îi apucă mâna, se uită lung în palmă și spuse între dinți: „Da, baba știe toate, ea știe că mâna asta-î pătată de sânge. Dă-mi un leă d'ăi mară Mărgărite!“

— Na! bahniță bătrână, zise el, apucând-o de ceafă și trîntind-o într'un colț al cârciumei, unde ea rĕmase lungită la pămĕnt văitându-se.

În minutul acela, intră Sanda în cârciumă, dusă de mână de către Miron.

Țigancă s'ascunsese în dosul fetei și striga văitându-se: „Puica mamei vrea să

mă omoare Mărgărit, nu mă lăsa, eu sunt, baba Cloanța.“

Mărgărit stetea în mijlocul cărciumei. Cum zări pe Sanda, încrucișă brațele pe piept și se uită lung la ea. De o dată pufni de ris. „Da bine, ce ați pățit? Tu Miron, călăuză de orb, și tu Sanda te ai împoțonat cu haine boerești. Dar ce caraghioslăc îți acesta?”

— Că mi-am pus eu haine boerești, aia nu îți pasă ție, zise ea, și de baba Cloanța să nu te atingi.

— N'am să o ating, grăi el, dar cine mă va opri.

—Eū, zise Sanda, și fața i se făcu roșie ca văpaia focului.

— Tu! zise Mărgărit zîmbind, și se uită drept în fața ei, dar știi Sanda că ești frumoasă, și mie mă place să fac pe voe fetelor frumoase. Bine, eu îți făgăduesc că n'am să mai pun mâna pe baba Cloanța, dar în schimb, să mă săruți. Și fără de-a aștepta un răspuns, o cuprinse cu brațele și o sărută iute pe buze.

Sanda cum se simți cuprinsă, i se strînse tot sângele la inimă, fața-i deveni galbenă ca ceara, îi veni ca un leșin, dar își veni îndată în fire și îl împinse departe de ea.

Moș Ilie care într'aceste, dedese țiganilor rachiū, îi sări în ajutor.

Dar pentru D-zeū, Mărgărite! Doar nu te vei pune cu fata mea oarbă.

— Pote, mai știi, răspuse Mărgărit încet.

— Dacă-i vorba așa, atunci ai aface cu mine, strigă de o dată Miron, care se apropie cu ochii scanteietori de mânie, ridicând brațul.

Mărgărit zîmbea liniștit.

— Las, Miroane, te știi eu că ești băiat inimos, haide să fim mai bine prietenii.

— Mărgărit îți întinse mâna. Miron o respinse și zise:

— Noi nu putem fi prietenii buni, că prea rău ai jignit pe Sanda.

El vorbea și vorbele-i se înecaū în lacrimi. Întoarce spatele, luă de mână pe Sanda și eși cu ea în pridvor.

— Nemeresc singur! drumul în odaia mea, zise ea strângendu'l de mână—, dar nu te întoarce în cărciumă. Mărgărit e în stare să te omoare, e un om iute. Mi-o făgăduiești?... El făgădui, și plecă.

Ea și urmă drumul până la capetul tindei cu pași siguri, deschise ușa și intra într'o odaie curată și împodobită cu tot

felul de mobile și cu perdele albe ca zăpada, fereastra care da în grădină era deschisă, și luna, care se suia pe cer, arunca raze argintii în odaie.

Ea s'așeză pe un divan lângă fereastră, rezemă fața în infierbântată de zid și plânse.

Nici o dată nu simțise atâta durere. Cât își putea aduce aminte, toată lumea era bună cu ea, îi vorbea cu blândețe și chiar Mărgărit, ori de câte ori o întâlnește în cărciumă, nu îi zisese până atunci nici un cuvânt aspru. Dar astăzi, cât de schimbat era, cum s'a restit la ea, și și a bătut joc de hainele ei,—care îi făcuseră atâta bucurie. Î ședeau hainele într'adevăr așa de rău? Și chiar așa dacă-ar fi, trebuia el să-i o spue în față și mai ales cu un glas batjocoritor. Și Miron zisese că hainele o prindeau bine, și Miron avea și el ochi sănătoși și el știa ce va să zică frumos. Alt-fel ar fi dacă n'ar fi fost ea oarbă, căci atunci ce-i păsa de vorbele lui!... Dar numai un om rău poate să și bată joc de acela care nu vede, numai unul așa de cumplit ca Mărgărit, care numai dintr'otoană vrea să omoare o țigancă... Dar ce zor avea ea de Mărgărit? Multă lume venea la cărciumă, oameni buni și răi, și ea n'avea nici habar de dănsii.

De ce se gândea ea la Mărgărit? Azi e aci, mâine-i în altă parte. Ea și trecu mâna peste frunte, ca cum ar fi voit să alunge gândurile ce o frământau. Zădărnica încercare! icoana bărbatului era ca vrăjtită în inima ei, și în loc ca să pălească, învioră și tot gânduri noi se împleteau în ea. Ea auzia sunetul cuvintelor grăite de dănsul și mai limpede încă de cât glasul, auzea risetul lui. Era un ris vesel și chiuitor. Putea oare rîde, așa, din toată inima, un om, a cărui suflet e muncit de un omor? Cine știe, poate nici Mărgărit nu-i așa rău cum îl clăvesc oamenii. Că a vrut să bată pe baba Cloanța nu este așa lucru grozav. Ea este o babă bătrână, supărăcioasă, lacomă. Că și a bătut joc de hainele ei de oraș, e adevărat, dar nu îi vor fi eșit vorbele din inimă. N'a spus el că îi o fată frumoasă? Și nu vorbea în batjocoră. O și sărutase chiar. N'ar fi trebuit să o facă. Dar a făcut-o. Ea simțise buzele lui atingând pe ale ei, și suflarea sa atât de infierbântată, atât de aprinsă, încât și acum i se roșiră obrazii, aducându-și aminte.

—E un bărbat înalt, frumos, își zise ea, are ochii sclipitori, ochi albaștri, care trebuie să fie minunat de frumoși, fetele îl iubesc fără îndoială, și el va fi sărutat multe fete, multe și frumoase. Și pe care a sărutat-o trebuie să-î fi placut, să-î fie dragă poate.

Aceste vorbe din urmă, în care ea simțea o dulceață nespasă, le rosti cu glas tare. Un flor îi trecu prin inimă și de odată dispăru toată durerea. Un sentiment de fericire cuprinse tot sufletul ei și cum sta pierdută în gândiri, i se păru că zărește pe Mărgărit stând înaintea ei, auzea glasul lui dulce și mângăetor, vedea capul lui cu pletele bălane, atât de limpede, în cât recunoștea toate trăsurile feței.

Numai ochii erau închiși.

De-o dată îi deschise, și o scînteia de lumină stranie scăpără din ei.

Apoi iar se făcu noapte întunecoasă împrejurul ei. Năluca perise. „Am văzut ochii albaștri, zise ea, și un zîmbet fericit îi luminează fața.

IV

În acest timp, în cărciumă s'adunase lume. Se vede că se răspindise vestea prin sat că Gligore lăutarul s'ar fi abătut pe acolo, căci veneau unul dupe altul câți-va din săteni, și nu tocmai cei de frunte. Cel d'ânteiu era un om înalt, țepăn, dar cam greoiu, în vîrstă de vr'o cincî-zeci de ani, cu părul lung și cu o barbă mare, căruntă, care îi ar fi dat un aer curios, dacă n'ar fi avut un nas roșu lucitor, ce te puneă pe gânduri. Era îmbrăcat cu un antereu verde, murdar, și pe cap purta un potcap vechiu de o culoare nehotărîtă.

Nu puteai zice, la drept vorbind, că popa Năstase e bețiv, căci nu l'văzuse încă nimeni beat, și și împlinea toate datoriile duhovnicești cu sfințenie. Dar totuși, bea popa Năstase; însă numai de hatîrul stomachului, pe care numai așa îl încălzea și l'ținea în regulă.

Îndată dupe popa, intră în cărciumă și Florea-strigă-în-drum. Acesta era un țeran înalt, ca de 40 de ani, nepieptănat și nespălat, și cu căciula pe ureche.

Strigă-în-drum era bețiv neaoș și porecla o căpătase de-acolo, că ori de câte ori era beat eșea în drum și striga cât îl ținea gura: „Am măritat 5 fete și n'am nici un ban datorie.“ Și spunea adevê-

rat. Măritase 5 fete și n'avea nici un ban datorie, și-apoi nu era vina lui, căci nu era cărciumar în tot ținutul, care să-î dea o cinzeacă de rachiū sau un pahar de vin, dacă nu puneă înainte banii pe teșghea.

Dupe Strigă-în-drum, intră Niță Cocosțirc. Semăna și unui cocostirc. Era înalt, cu picioarele lungi, cu trupul slab, cu capul mic, fără barbă și cu părul roșu. Cocosțirc era un om cam sfios, și cumpătat la vorbă, dar care nu l'oprea de a fi cel mai îndrăzneț hoț de cai din tot județul. Aceste trei fete cinstite cari cunoșteau pe Mărgărit, mai mult sau mai puțin, erau buni bucuroși, când îl întâlneau în cărciumă. Stiau ei că Mărgărit când avea chef, cheltuia la bani, lucru mare, și cinstea pe toată lumea.

Se părea că Mărgărit avea azi chef, nu glumă. Popa Năstase, îi șoptise la urechie că făcuse parastasul, cea ce îl făcea și mai voios. El porunci vin, umplu paharele și închină când cu unul când cu altul. Gligore cânta cantecele cele mai vesele și zicea din gură, ajutat de toți cei de față.

La început, era frumos, dar mai târziu începu să îmoldească duhul innăravit al beției pe Strigă-în-drum, care habar nu mai avea de Gligore și cânta cum îl tăia capul, pînă când Mărgărit îl aduse în fire și prin niște ghionturi în coaste îl sili să ție isonul. Între un cântec și altul, cât s'odihneau țiganii, Cocosțirc și arăta meșteșugul: cătecădăia ca o rață, cânta ca un cocoș, se umfla și fluera ca un curcan, grohăia ca un porc și le făcea toate așa de bine, în cât popa Năstase se strîmba de ris.

Mărgărit d'abia zîmbea. Toată seara nu fuse în apele lui. Ce e drept, bea și cânta cu cei-l'alți, dar ca unul care le face toate cu de-a sila, căci gândurile lui erau aiurea. Într'adevăr, cum trase Gligore cu arcușul pe vioară, de-o dată se înfățișă iocoana Sandei înaintea gândului seū, dar cât de iute îi venise tot așa de iute și trecu, ca să îi revină încă odată, dupe o clipă. Mărgărit scutură capul ca și cum ar fi vrut să scuture gândurile cum scuturi fulgii de zăpadă iarna în omătul mare.

Beu mai mult ca de obicei. Dar nici vinul nu l'încălzi. Și când toți se strîmbeau de ris la năsdrăvaniile lui Cocosțirc, el se sili să zîmbească.

Așa, cu una cu alta, trecură câte-va ceasuri, și s'apropiă miezul nopții.

Țiganii stătură ca să să-și răcorească și ei puțin gîtlejul. De-odată începu popa Năstase să cînte ca în strană, dar o tuse îi curmă cântecul și de geaba și mai dregea glasul.

— Bre! dar bine am ajuns, zise popa, dînd din cap, — se vede că am îmbătrînit — glasul mi s'a dogit. Să mă fi auzit, măi Mărgărite, acu 10,15 ani, tremura biserica cînd cîntam. S'a dus vremea frumoasă.

— Adevărat, vreme frumoasă era, zise Moș Ilie, care tăcuse pînă acu, atunci măi trăia și Paraschița mea și Sanda era un copil vesel, zburdalnic și cu ochii vii. Ți mai aduci aminte, părinte?

— Cum să nu și aducă aminte părintelul? Ținea minte ziua în care a botezat pe Sanda, colacii și ouele ce le primise pentru sfînta taină, și apoi ziua nenorocită în care a fost trăsmită de Fulger Paraschița și cînd și-a pierdut Sanda lumina ochilor, ținea minte înmormîntarea Paraschiței și mai ales bătaia ce-a mîncat sfinția sa la ospățul mortului.

— Dar adăogă părintele Năstase, Sanda ta s'a făcut o fată frumoasă și înțeleaptă. Iar cît despre nenorocirea ei, așa era voia domnului, nepătrunsă și neînțeleasă.

— Amin, zise Strigă-în-drum, care, beat cum era, nu știa de ce era vorba, dar auzind glasul curios și plin de evlavie cu care vorbise popa Năstase, credea că se vorbea de lucruri sfinte.

Se făcu o tăcere adîncă. Mărgărit o întrerupse zicînd:

— Gligore, ia cîntă-mi o horă, dar o horă ca să ți plesnească coardele.

El băgă mîna în buzunar, scoase un galben și l'aruncă țiganului.

— Și acum, băeți, să jucăm cît ne țin betele.

Toți primiră cu bucurie.

Bețivii făcură un cerc, se prinseră de mână și începură a juca. Afară de Mărgărit, care bea ca nici odată, toți șiovăiaii, așa că pînă într'o jumătate de ceas, rămase Mărgărit singur cu jocul.

— Sunteți mueri, strigă el supărat, vîzîndu-se singur.

— Ia cîntă-mi un brîu, zise el lăutarului, și cum începu vioara, Mărgărit dete capul pe spate și începu să joace. Părul lui bălăiu, cum spusese Miron, sbura într'adevăr ca o coamă de leu, ochii săi

schînteiaii și podeală răsuna sub loviturile puternice ale călcăilor sale. De-odată se opri fără resufare, se rezimă de teșghea, luă un pahar cu vin, îl goli într'o dușcă și zise:

— Fără fete nu e joc. Dar stai, Sanda, unde-i Sanda?

— Doarme, Mărgărite, răspunse Moș Ilie.

— Ce doarme? Scoală-o, să joace cu noi.

— Glumești, Mărgărite?

— Nu glumesc de loc, dute, de-o scoală și adu-o la joc!

— Dar, ce ți a trăsmit prin cap, bre omule, zise Moș Ilie speriat, cum o să joace sêrmăna copilă, oarbă?

— Asta-i treaba mea, zise Mărgărit, nu măi lungi vorba, voiū să-o joc.

La aceste cuvinte, apucă pe Moș Ilie și l' scoase afară în pridvor.

— Te rog, scoală-o, Ilie.

— Nu pot, lasă-mă.

— A! dacă nu veii, o scol eu!

Și într'o clipă era la ușa-odăiei în care dormea Sanda. Dar tot într'o clipă fu și Moș Ilie acolo.

— Nu te las ca să calci pragul casei fetei mele, strigă el.

Mărgărit îl azvirli într'o parte, deschise ușa și intră în odaia. Dar de-odată s'opri. Perdelele erau lăsate jos, razele lunei se strecurau printr'insele în odaia și o umpleau cu o lumină magică. Intr'un colț, la căpătîiul Sandei, sta icoana Maicei Domnului și înaintea ei atîrna candela. Razele lunei și lumina candelii cădeau de o potrivă pe trupul ei, făceau un fel de gloriolă împrejurul capului seū și alunecau peste sîmul ei alb și rotund în jos pînă la picioarele-i gingașe. Dormea, cu un zîmbet ușor pe buze, ca legănată de visuri dulci. Așa o zări Mărgărit, și cum vîzu această minune de femeia, acest cap încununat de lumina sfîntă, acest trup de o vrajă nespūsă, aceste forme încântătoare, îl coprinse o simțire tainică, un dor dulce și dureros. De-odată i se păru că aude numele seū de pe buzele ei zîmbitoare. Ea s'apropiă de patul ei, ingenuchiă și apucă mîna fetei. Sanda tresări și scoase un țipet. Moș Ilie se repezi la dînsa.

— Nu te speria, copila mea, strigă el, coprinzînd'o cu brațele. Ea ridică capul.

— Tu ești, tată? întrebă ea tremurînd, dar măi este cineva aci...

— Este Mărgărit, zise bătrânul.

— Mărgărit! strigă ea înspăimântată și se acoperi iute cu plapoma iar roșata i se sui pênă la rădăcina părului.

— Am vrut să te chem la joc, zise Mărgărit uluit.

— La joc, pe mine?.. grăi ea cu amar.

Ea aplecă capul pe umerii tatălui său și începu a plânge din adâncul sufletului. Această izbucnire năpraznică a unei dureri grozave sfâșia inima lui Mărgărit. Ar fi voit să o liniștească, să 'și îndrepteze negliobia, dar nu putu să scoată nici un cuvânt. De odată i trecu un gând prin minte.

— Te-am mințit, Sando, strigă el, n'am venit să te chem la joc, era numai o glumă. Am venit să 'mi ia ziua bună de la tine.

— Da, așa e, zise iute Moș Ilie, care înțelese unde bate Mărgărit, da, el a venit să 'și ia ziua bună și m'a rugat pe mine

(Va urma).

să te scol. Cine știe, dacă voiți mă vedea vr'o dată pe Sanda ta, îmi zise el, și de aceea nu voiți să plec pênă ce nuți voiți fi spus și eu câte-va cuvinte, măi ales dupe cele întâmplăte astă seară. Și fiind că m'a rugat așa și din toată inima, am venit la tine.

Sanda ascultă cu mare băgare de seamă, încetă a plânge și fața i se însenină.

— Ce, așa iute pleci, zise ea încet, abia erî ai venit, ce te grăbești așa?

— La urma urmelor, dacă vrei, aș mai putea să mai rămân câte-va zile; zise el rar și încet.

Ea rămase puțin pe gânduri, apoi se plecă la urechia tatălui său și șiopti.

— Zi-i să rămâie.

Dar și Mărgărit prinse șioapta de pe buza ei, 'i trecu un fior prin inimă, și strigă.

— Da, rămâi!

Dr. M. Brociner.

FRANÇOIS COPPÉE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SEVERO TORELLI

(DRAMĂ ÎN CINCI ACTE, ÎN VERSURI)

(U r m a r e)

ACTUL AL DOILEA

SCENA I

Dona Pia

Severo!

Severo

O! Acuma, vă înțeleg, lung șir

De chipuri glorioase, de ce priveați cu ură

Când vă găseați în față cu trista mea făptură!

Vă înțeleg acuma, armure de eroi,

Când mă simțeați pe-aproape, de ce vibrați și voi,

De ce, aceste coifuri păreau că schinteiază

Din niște ochi, în care infernul văpăiază...

Privește-aceste umbre, Torelli! Ele-aū fost

Unica-ți mângâiere în tristu-ți adăpost,

Și ele tot d'auna se zguduiaă puternic,
 Voind ca să 'ți arate că eū sunt un nemernic,
 Că am venit la tine ca un tâlhar mișel!
 Eī da! tâlhar! Nu crede că pot să fiū alt-fel!
 Furatu-ți-am averea și numele și rangul...
 Nu merit ca pedeapsă nici fiarele, nici ștreangul...
 Mi-am însușit averea și numele de fiu
 Am vrut de toată lumea recunoscut să fiū
 Și seamăn la figură cu groaznicul meū tată.
 Nu 'ți-a scăpat nimica de mâna-mea spurcată!
 Eī! titlurile mele de hoț, mi se cuvin!
 Ce pot să fiū într'alt-fel, eū, fiū de asasin!

Dona Pia

O! Doamne!

Severo (cu rătăcire)

Umbre sfinte, măriți a voastră ură,
 Re'nсуflețiți, și 'n scârbă, scuipați pe-a mea figură!....
 Aflați, apoi, că 'n lume sunt foarte popular,
 Trecând prin târg, în minte cu visul meū amar,
 O mumă 'mi dă copilul să 'l sărut; —mulțime
 De oameni mă 'nconjoară, zicându'mi: înălțime!
 Sunt unii ce 'mi dau mâna și pleacă fericiți...
 — 'N'apoi! Fugiți de mine, nenorociți, fugiți!
 Am lepră! Astă mână cu sângele ferbinte
 E sânge de viperă, căldura lui vе minte,
 Sunt fiul lui Barnabo! Fugiți și tremurați!
 Cu lacrimi mari pe față, stupizi discreerați,
 'Mi 'ntindeți mâna... Aide, luați mai bine pietre
 Saū strângeți mai de grabă cenușa chiar din vetre
 Și — orbiți-mē! — Am lepră! Feriți-vē! Luați
 Nisip, cenușe, pietre, și-asupră-mi aruncați!

Dona Pia

Severo, cugetarea-ți se schimbă 'n aiurare.

Severo

Nu! Nu! Căci te plăg, mamă, de și 'ți-am dat ertare!
 A fost o nebunie devotamentul tēū...
 Ce fel? Nu poți pricepe, ce are 'n capul sēū
 O biată stărpitură, un fiū al nebuniei
 Și-al crimei?... Când pe frunte stigmatul infămiei
 Ți-e imprimat, se poate să cugeți liniștit?
 O! mamă, dacă 'n suflet puțin ai fi simțit,
 M'ai fi ucis în pânteci să nu mai vēd lumina.

Dona Pia

Nu!—Taci!—Blestem oribil!... Iubirea mea fu vina!
 Căci te iubeam, Severo, o da! și te iubesc!
 Când tresării la glasul-ți duios, copilăresc,
 Mă stăpâni instinctul și n'am fost de cât muma.
 Iubirea pentru tine simțeam că mă consumă,
 Ce vrei, sunt o femeie, și 'n slăbiciunea mea
 Uitasem infamia, și gura mea mințea,
 O! Da! Mințeam! Dar muma ce minte pentr'un fiu
 De frica judecăței e sufletu-î pustiu,
 Și Dumnezeu știu bine că iartă-a mea tăcere,
 Căci timpul pocăinței, de lacrimi, de durere,
 Va fi ntr'a lui privire măi crud c'al meu păcat.
 Mințeam! Minciuna ânsă pe tine te-a scăpat,
 Făcându-te fericite, pe tine și pe dânsul,
 Bătrânul, pentru care abia 'nce'ase plânsul.
 Când am văzut iubirea ce 'ți da ca fiu, 'mi-am zis:
 — Sunt fericiți!... Ce'mi pasă de mine! M'am decis
 Să sufer eu, dar numai eu singură, tortura!
 Acest secret oribil îmi vestejea figura
 Și sufletul meu, singur cu sine se lupta.
 Dar vai! In loc de-ați rîde și de-a-te săruta,
 Ași fi dorit măi bine de-o piatră nemiloasă
 Să 'mi fi zdrobit și dinții și gura păcătoasă!...
 Puteam să cred că omul acesta va dura
 Și azi,—cînd tot poporul asupra-i conspira?
 Dar el trăește încă, și vai! spre-a mea căință!
 Tu mă privești cu milă!... Tresari! Ce umilință!...
 Dar mila ta îmi face atât de bine! Eă
 Am fost o criminală!... Dar știe Dumnezeu,
 Cu câtă disperare m'am hotărât la crimă.
 Și azi, nenorocita, iubirea ta sublimă
 De fiu, o vîd schimbată în ură și dispreț...
 Pe ruga unei mume tu nu pui nici un preț,
 Cuvîntul ei aprinde măi mult a ta mînie,
 Dar vezi că spaima crimei mă arde, mă sfășie.
 Ei bine, și 'ngenuchie a'ți plînge mă decid!
 Ferește-te, Severo, d'a fi un parucid!...
 A! Vom muri, căci lumea la moarte-î destinată,
 Dar cel puțin în ceruri să ne'tîlnim o dată!
 Oh! Simt că mor... aibî milă!... Mî-e pieptul sfășiat!...
 Copilul meu! Severo! Severo!...

(Cade în genuchî sărutînd mîinile lui Severo).

Severo

Am jurat!

Finele actului al deilea

ACTUL AL TREILEA

O strada aproape de Doma; In mijlocul scenei, un leu de marmoră albă, pe un pedestal, pe care sunt scrise cu cărbune, cuvintele: Să moară Spinola! Palate la dreapta și la stânga. E către sfințitul soarelui.

SCENA I

Renzo Riccardi, Ercole Balbo, Lippo Malatesta, grupați într'un colț al scenei, Sandrino, bărbai și femei din popor.

La ridicarea cortinei poporul încojurând leul de marmură și lăsând se vază inscripția dupe pedestal, ride cu hohote. Sandrino e în mijlocul lor.

Multimea

Să moară Florentinul!

Sandrino (arătând pumnul către leu.)

Roșește, leu bătrân!

Căci strigătele noastre pe soclul tău român,
Să 'ntipărească ura și-a noastră răzbunare!
Să ved, arată-ți dinții și urlă de turbare!
M'auzi... tu porți același semnal insultător
Pe care-odinioară vr'un laș, vr'un trădător
Pe statuele noastre să 'l pue cutezase...
Ei bine, iată-ți rëndul — mânie-te puțin,
Arată-ți cutezarea, amice Florentin!

Un om din popor

Toți leii au inscriptii?

Sandrino.

Da, toți, fără cruțare!

Gelos nu e nici unul, și chiar pe monstrul mare
Al Domei, sunt înscrise cuvintele ce vezi. —
Așa e că cu ochii privești, și tot nu crezi?
Toții leii, într'o noapte, batjocoră să fie!
Ce bine 'mi pare! Iată-i sătului de mișelie!
De azi de dimineață, ce veseli ne simțim!

Omul (Aruncând cu țărăna în leu)

Na! Monstrule netrebnic! Na! Vezi, cum te iubim!

Sandrino

Toți sfinți să mă ierte în cap cu sfântul Toma!

(Aruncă în lei cu țărăna)

Și iac' așa! Să mergem acum, de vreți, la Doma,
Ca să vedem și leul cel mare; poate el
Să fie mai cu ifos și mai puțin mișel!

Toti

La Dona!

Omul din popor

Toți!

Multimea (ese strigând)

Să moară Spinola !

Renzo (urmându-î cu privirea)

Doamne sfinte !

Vedeți-î, ca furtuna cum se grăbesc 'nainte.

Popor ! Copil în vĕrstă !

Lippo

Dar, Renzo, graba lor

Va irita tiranul, căci el, prevĕzător,

Asupră-le va face să crească-a lui cruzime ;

Ș'apoi va fi mai sigur de zbirii și de oștime.

Renzo

Ei ași ! Doar n'o să fie mereu înconjurat

D'ai sĕii ! și n'o să scape de noi ne 'njunghiat.

Ercole

Or cum, poporul face rescoala fără vreme...

Să'l urmărim , zadarnic în urmă se va teme.

(Es toți)

S C E N A II

Severo (singur)

(Intră cufundat pe gânduri)

Sunt fiul sĕii ! — O noapte întregă ia trecut

Apoi o zi, și gândul fatal n'a dispărut !

M'ascund prin întuneric, căci pare c'a mea pată

Ar fi, în dungii de flacări, pe frunte-mi imprimată.

Alerg, în rătăcire ; sînt ore de cînd merg,

Și totuși n'am putere durerile să 'mi șterg.

Aseară m'așezasem sub bolta 'ntunecoasă

A unei punți, dar apa prin unda-î spumegoasă,

Și vĕntul trist al nopței, uscat și plângător,

Și două cucuvae c'un cîntec cobitor,

Chiar frunzele de vĕntul molatic clĕtinate,

Lovindu-se a lene de crăcile uscate,

Șopteau l-a mea ureche, încet : „e tatăl tĕu !“

Și am fugit pe câmpuri, gonit d'un cuget rĕu !

Nici stelele miloase nu s'aū uitat la mine,

Ci 'și întorceaū privirea coprinsă de rușine.

A doua zi, o cruce în cale am aflat :

Genuchii mei acolo, supuși, s'aū aplecat...

Imi fu cu neputință d'a mă ruga — 'Mi-e tată !..

Sînt fiul sĕii !... O ! doamne ! ce soartă blestemată !

N'am vrut să vĕd pe mama, nici pe bĕtrîn !... Am stat

Ca bestia trândavă în umbră cufundat,

Și am dormit pe-afară. Spre zio, la morminte

Ducându-mă, de moarte să mă 'mă-aduc aminte,
 D'abia-am intrat, și ochi-mi, cetind, s'aă întâlnit
 Cu numele *Torelli*... și morții m'aă gonit!...
 Da! Toți din locuința tăcută, 'ntunecoasă,
 Eroii ce făcură o țară glorioasă,
 Convoiul de morminte al marilor Pizani,
 În liniștea eternă culcați d'atâtea ani,
 Acea întreagă lume de morți și de fantazme,
 Părea că re'nviează în hohot și 'n sarcazme.
 Și 'n pripă adunată sub negrul ei stindard,
 Strigă adânc: „Afară, imfamule bastard!”

(Iși ascunde fața între maini)

O! Doamne!...

(Zărind pe Renzo și amicii săi care vin)

Cine vine? Să fug!

Renzo

Severo!

Severo

Iată

Că m'aă văzut!

SCENA III

Severo, Renzo Riccardi, Ercole Balbo, Malatesta.

Renzo.

În fine, te regăsim odată!

Nu știi nenorocirea ce ni se 'ntâmplă...

Severo

Ce!

Renzo

Dar cel puțin citit-ai inscripția ce e
 Pe pedestal?

Severo

Nu!

Renzo

Iată citește-acum

Severo (citind)

Să moară.

Spinola!

Renzo

Prostul care din mintea lui ușoară
 A scos aceste vorbe, să fie blestemat!
 Barnabo, în mânie, ca tigrul iritat
 A poruncit ca zece Pizani să s'aresteze
 Și dacă vinovatul nu aă să 'l demascheze,
 Cei zece prinși, în piață vor fi decapitați,
 Îi va 'nghiți mormântul, și sânt nevinovați!

Le mai rămâne-o noapte sermanii să trăiască...
A ! Iată ce 'nsemnează dreptatea omenească.

Severo

Ei bine,—vinovatul se v'arăta !

Ercole

Acel

Ce fuge, când insultă, de sigur, e mișel !

(Se face noapte)

Severo

Și cei închiși, sînt zece ?

Renzo

Bărbați din cei de frunte.

Iippo!

Să sugrumăm tiranul la noapte chiar !

Severo (la o parte)

Ce crunte

Nenorociri, ô doamne!...

Renzo

Și cum ? prin ce mijloc ?

El e 'narmat și garda 'l urmează 'n or ce loc.
Il veți vedea îndată venind cu-a lui suită.

Severo

Cum ? Va veni...?

Ercole

De sigur : și-aci va fi cetiță

Sentința.

Severo

O să vie !... Doresc să 'l văd !...

Renzo

Dorești ?...

Aibi grijă de-astă dată să nu'l mai ocolești...
Să te deprinză cu dănsul prilej și se deschide.
E biue a'l cunoaște 'nainte d-a'l ucide.

Severo (la o parte)

Il voi vedea, în fine ! O ! vreaș să 'l văd !

(Va urma.)

Th. M. Stoenescu.